

Hals
Arkiv

Huse i Øster Hassing Sogn

Teksten er baseret på indsamlinger foretaget af en gruppe interesserede i Øster Hassings huse, bestående af Birthe Eriksen, Jens Winther Kjeldsen, Lotte Kock, Johanne og Kaj Pallisgaard og Jørgen T. Pedersen.

Redigeret af Klem Thomsen og Asbjørn Thomsen. Juli 2021.

Hølundvej 93, Øster Nejsig

Den Nordøstlige Del, Øster Hassing, matrikel 20a m.fl.

Udsnit af Matrikelkortet 1812-1866 med teksten "Endeel af Øster Nejsig Eiendomme", altså agrene til ejendommen. Ovenover er skrevet med rødt: "No. 20. Christen Christensen", altså matrikelnummeret fra matriklen i 1844 (se note 9) og ejeren frem til 1823. Da sønnen Søren Christensen dette år overtager ejendommen streges faderens fornavn Christen ud, og sønnens fornavn Søren skrives ovenover. Ejendommens bygninger ligger umiddelbart udenfor udsnittet i nederste højre hjørne.

Den ældste kendte person på Øster Nejsig (nutidens Hølundvej 93A) er Christen Christensen, der er født omkring 1753. Ved folketællingen i 1787 bor den ugifte Christen Christensen på Øster Nejsig med 3 tjenestekarle, 4 tjenestepiger, den ene tjenestepiges barn, og enken Kirsten Christensdatter der "nyder undertægt ¹⁾ af stædet" og som er hans mor. Enken dør i øvrigt på Øster Nejsig i 1796, 73 år gammel. I 1788 bliver Christen Christensen "af Østernejsig" gift med Maren Christensdatter "af Stæe".

Ægteparret får sønnen Christen i 1789, datteren Kirsten i 1791, datteren Johanne i 1792, sønnen Søren i 1795, sønnen Lars i 1797, sønnen Jens i 1800, datteren Anne Kirstine i 1802, datteren Birgitte i 1805 (dør samme år) og datteren Else i

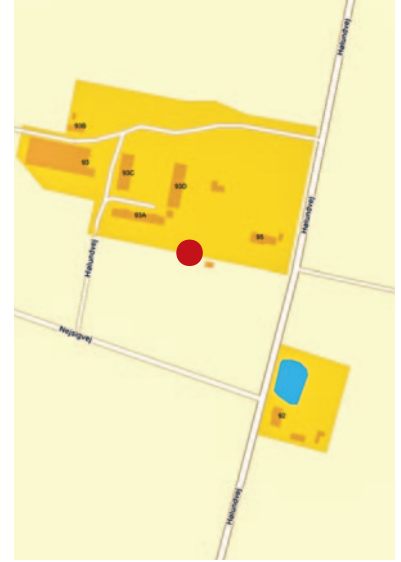
1808, alle født på Øster Nejsig.

Ved folketællingen i 1801 bor ægteparret på Øster Nejsig med 6 børn, en tjenestepige og 4 tjenestekarle, hvoraf den ene er "huusskolemester", så børnene får hjemmeundervisning. Familien angives at være "ensiddere", hvad der betyder, at gårdens drift før udskiftningen ²⁾ ikke var en del af dyrkningsfællesskabet.

Christen Christensen er fæster ³⁾ af stedet.

1804/1812

Ved skøde af 12. juni 1804, tinglæst ⁴⁾ 8. maj 1812, sælger et konsortium med "Kammeraad Michael Rodewall Gjørup ⁵⁾ af Viborg" i spidsen "til Fæstegaardmand Christen Christensen i Østerhassing Sogn, Kiær Herred, Aalborg Amt hans i-boende Gaard Østerneisig

1) Undertægt er det samme som aftægt - en aftale, hvorefter en ny ejer (eller fæster) af en ejendom forpligter sig til at underholde den tidligere ejer og hans ægtefælle, så længe de lever. Sådanne aftaler var meget udbredte. Det aftalte underhold blev oftest fastsat ved en aftægtskontrakt, som nærmere bestemte ydelsernes art: bolig og naturalydelse som fødevarer og brænde samt tidspunktet for levering. Aftægtskontrakten blev som oftest tinglyst på ejendommen.

2) Udskiftningen betegner omfordelingen af landbrugsjorden under Landboreformerne fra 1700 til 1850. Landbrugsejendomme flyttede mange steder fra landsbyerne ud på de nye marker. Udskiftningen hang nøje sammen med ændringen fra fællesdrift til bøndernes ansvar for dyrkningen af deres egen jord. Mange steder skete udskiftningen ved en blokudskiftning, hvor hver gård fik et så firkantet areal som muligt.

3) Fæste er en livsvarig, og tit arvelig, forpagtning af jord, som der betales fæsteafgift for.

4) Tinglæst - I dag bliver et skøde udfærdiget af en advokat, underskrevet ved denne og senere tinglyst i retten. Dengang, hvor folk ikke nødvendigvis kunne læse og skrive, blev skødet ført ind i tingsbogen af tingskriveren i retten, hvorefter det blev læst op og underskrevet.

Et dokument var før Tinglysningsloven af 1926 tinglæst, når det var oplæst i retten i et offentligt retsmøde.

5) Herregårdsslagter var et øgenavn for en række spekulanter, som efter landboreformerne og under Englandskrigen opkøbte herregårde og udstykkede dem i rask tempo, bortsolgte bøndergodset til fri ejendom ved at sælge fæstegårdene til selveje og eventuelt også udparcellere hovedgårdsjorden til bondegårde og husmandssteder. Blandt de kendte af disse er bl.a. Michael Rodewald Gjørup (1757-1835).

"M. Nejsig" har fotografen skrevet på billedet af Øster Nejsigs folkehold i 1937 - for at undgå forveksling med den østligste Nejsig-gård, som nu hedder Finstrupgaard. Foto: Hals Arkiv, B9730.

bestaaende af Ager og Engs Hartkorn⁶⁾ 4 Tdr 6 Skp 3 Fdk 2½ Alb".

Christen Christensens hustru, Maren Christensdatter, dør i 1815, 51 år gammel. Det angives under anmærkninger i kirkebogen, at der har været "holdt ligprædiken⁷⁾". Ud af 536 begravelser i Øster Hassing kirke i perioden 1801-1834, blev der kun holdt ligprædiken ved 4 begravelser, men det var jo også en betalbar ydelse.

1823/1825

Ved skøde af 7. juni 1823, tinglæst 4. juli sælger "Selveiergaardmand Christen Christensen i Østerneisig [hans] eiende og iboende Gaard Østerneisig, med paastaaende Bygninger og tilliggende Eiendomme, af Hartkorn, Ager og Eng, 4 Tdr 6 Skp 3 Fdk 2½ Alb" til sønnen Søren Christensen. Samtidig kommer Christen Christensen på aftægt, indtil han i 1830 dør på Øster Nejsig, 77 år gammel.

Købesummen på 1.850 "Rigsbankdaler Sedler" betales med 250 rigsbankdaler til broderen Christen, 400 rigsbankdaler til broderen Lars, 400 rigsbankdaler til broderen Jens, 100 rigsbankdaler til søsteren Johanne, 200 rigsbankdaler til søsteren Anne Kirstine (udbetales når hun bliver myndig, ligesom han

6) Hartkorn betyder egentlig "hårdt korn", altså brødkorn, men tidligere var tønede hartkorn en enhed for værdien af landbrugsjord (en kombination af jordens areal og ydeevne).

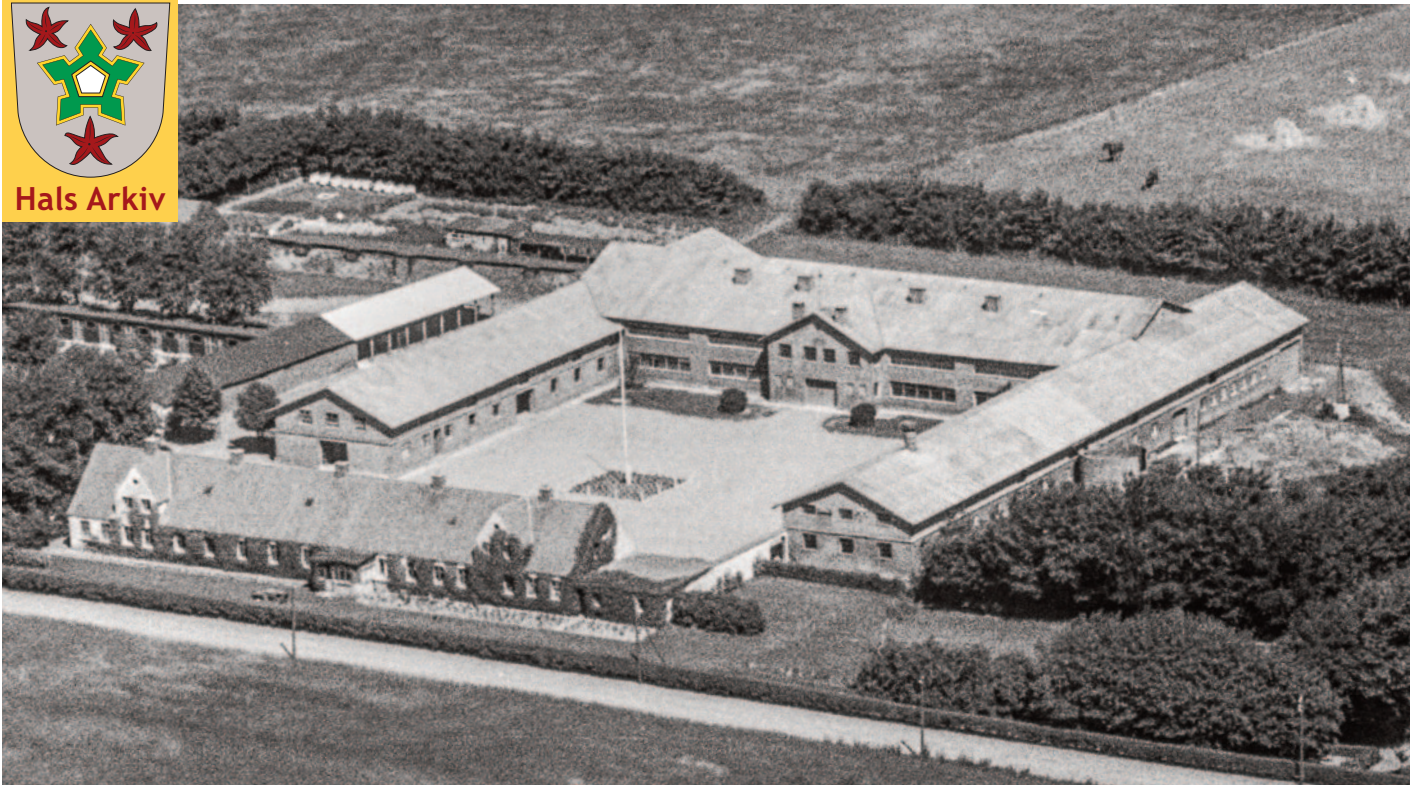
I den lange periode, hvor al betaling foregik som byttehandel med konkrete varer var det nødvendigt med et fælles værdimål. Man besluttede sig til at sammenligne alle varer med værdien af det såkaldte "hårde korn" eller hartkorn. Hartkorn målte i tønder (ikke at forveksle med tønder land). 1 tønde = 8 skæpper = 32 fjerdingkar = 96 album. Hartkorn blev brugt som skattegrundlag på landbrugsjord frem til 1903.

7) Ligprædiken - Når der blev holdt ligprædiken, blev kisten sænket i graven ved ankomsten til kirken, hvorefter følget begav sig ind i kirken og hørte ligprædiken, der blev holdt fra prædikestolen. Betalingen for en ligprædiken var for større gårdes vedkommende 8-10 rigsdaler.

Folkeholdet på Øster Neisig i 1936.

Foto: Hals Arkiv, B9622.

Hølundvej 93
fotograferet
mellem 1948 og
1952.

Aalborg Luftfoto,
Det kgl. Bibliotek.
Hals Arkiv, B1.

skal holde hendes bryllup med 30 deltagere), 250 rigsbankdaler til søsteren Else (udbetales når hun bliver myndig, ligesom han skal holde hendes bryllup med 30 deltagere), og aftægtens kapitalisering til 250 rigsdaler (beregnet som 50 rigsbankdaler i 5 år). Søsteren Kirsten er ikke tilgodeset, måske havde hun allerede fået et beløb ved sit giftermål forinden.

I 1825 underskrives endnu et skøde den 17. september, og

dette tinglæses den 23. september. Sælgeren er den samme, køberen er den samme, ejendommen er den samme, hartkornet er det samme, kun købesummen er anderledes. Købesummen er nu 1.000 rigsbankdaler sedler, hvoraf 300 rigsbankdaler betales kontant, søsteren Anne Kirstine får stadig 200 rigsbankdaler under samme betingelser, søsteren Else får stadig 250 rigsbankdaler under samme betingelser, og aftægten er stadig opgjort

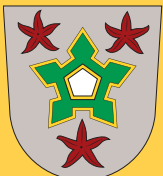
til 250 rigsdaler. Lidt mærkværdig med 2 næsten ens skøder, men tiden efter Englandskrigene 1807-1814 og statsbankerotten i 1813 (som altså var en pengeombytning) resulterede i en krise for landbruget med faldende priser, og denne kulminerede i årene 1822-1825, så måske ligger årsagen her.

Men der er flere ting, der går galt for den nye ejer Søren Christensen. I 1824 gifter Søren Christensen "af Ø. Neisig" sig

Folkeholdet på
Øster Neisig
i 1938.

Foto:
Hals Arkiv, B12285.

Øster Nejsig,
Hølundvej 93,
fotograferet
i 1961.

Foto:
Sylvest Jensen
Det kgl. Bibliotek.
Hals Arkiv, B14471.

med Marie Jensdatter "af Ø. Aslund". Ved de efterfølgende folketællinger angives han først at være enkemand, senere at være fraskilt. Det sidste er nok det korrekte, for hun gifter sig igen i 1828.

Formentlig får han kort efter skilsmissen en husholderske. Hun er døbt Johanne Frederiche Olina Carstensen i 1812 i Kollund kirke i Thisted amt, hun kaldes Lise Carstens og er hans husholderske indtil hun dør som 61-årig i 1873.

Ved folketællingen i 1834 bor Søren Christensen på Øster Nejsig med sin husholderske, 3 tjenestekarle, en tjenestedreng og 2 tjenestepiger.

Ved folketællingen i 1840 bor Søren Christensen på Øster Nejsig med husholderske, 3 tjenestekarle og 2 tjenestepiger.

Ved folketællingen i 1845 bor Søren Christensen på Øster Nejsig med husholderske, 4 tjenestekarle og 3 tjenestepiger.

Ved folketællingen i 1850 bor Søren Christensen på Øster Nejsig med sin husholderske, 4 tjenestekarle, 2 tjenestepiger og en plejesøn.

Ved folketællingen i 1855 bor Søren Christensen på Øster Nejsig med sin husholderske, en plejesøn, en tjenestekarl, 2 tjenestedreng, 2 tjenestepiger og et "fattiglem".

Ved folketællingen i 1860 bor Søren Christensen på Øster Nejsig med sin husholderske, en plejesøn og en plejedatter, 2 tjenestekarle, en tjenestedreng, 2 tjenestepiger og et "almisselem".

Ved folketællingen i 1870 bor Søren Christensen på Øster Nejsig med sin husholderske og 9 "tjenestetyende", 5 mandlige og 4 kvindelige.

Søren Christensen "Gaardejer til Øster Nejsig" dør den 9. august 1878, 83 år gammel.

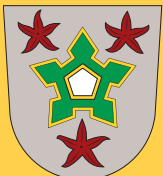
1884

Den 30. oktober 1884 tinglæses adkomsten⁸⁾ til Øster Nejsig til Jens Andersen ved fremvisning af testamente. Formentlig har samme Jens Andersen drevet Øster Nejsig siden Søren Christensens død i 1878, hvad der stemmer med, at familien ifølge folketællingen i 1901 flytter til Øster Hassing sogn i 1879. Jens Andersen er i øvrigt søstersøn til Søren Christensen, født 1831 på Knoldgaard (nutidens Aslundvej 91, Vester Hassing), som søn af Anders Christensen og Kirsten Christensdatter. Testamentet er skrevet i 1871. Af dette fremgår, at han havde sikret sin "Husholderske Ane Frederikke Olise Carstens", men hun var død, før testamentet trådte i kraft.

Det fremgår af testamentet, at ejendommen er vokset i Søren Christensens ejerperiode. Den består af "a. den [ham] ifølge Skjøde af 17 thinglæst 23 Septbr 1825 tilhørende Gaard Østerneisig med tilliggende Eiendomme af Hartk. [hartkorn] gl. Matr.⁹⁾ 4 Tdr 6 Skp 3 Fdkr 2½ Alb ... ny Matr. N. 20 i Østerhassing Sogns nordøstlige Del 6 Tdr 2 Skp

8) Adkomst bruges i betydningen "besiddelse af en rettighed til noget". Et dokument, som fastslår en adkomst, fx et skøde på en fast ejendom, kaldes et adkomstdokument. I dette tilfælde er der tale om et testamente. Der kan også være tale om en skifteretsattest eller en vielsesattest.

9) Gl. matricul - Danmark er blevet matrikuleret flere gange, således i 1644 og 1688. De tidlige matrikler blev imidlertid ikke vedligeholdt med hensyn til forandringer i ejendomsforholdene, og efter udskiftningen i slutningen af 1700-tallet var der behov for udarbejdelsen af en ny matrikel, og det skete i 1844. Det var med matriklen af 1844, at vi fik de matrikelnumre, der bruges den dag i dag. Ejendommen Øster Nejsig havde altså efter den gamle matrikel (før 1844) et hartkorn på 4 tønder, 6 skæpper, 3 fjerdingkar og 2½ album, og efter den nye matrikel (efter 1844) et hartkorn på 6 tønder, 2 skæpper, 1 fjerdingkar og 2½ album. Og så har Øster Nejsig med den nye matrikel fået matr. nr. 20 i Øster Hassing Sogns nordøstlige Del.

Øster Nejsig,
Hølundvej 93,
fotograferet
i 1990.

Foto:
Ariel Luftfoto,
Det kgl. Bibliotek.
Hals Arkiv, B13925.

1 Fdkr 2½ Alb ... b. de [ham] ifølge 2de Skjøder ... af 9 Octbr thinglæst 8 Novbr 1822 og 20 Juni thinglæst 28 October 1831 tilhørende 2 Engparceller No 11 af Gjettrup Gods Enge og No 7 af Tuekjær Enge, som med den nye Matricul ere skyldsatte saaledes: Matr. No 30 6 Skp 3 Fdkr 1¾ Alb ... Matr No 37 2 Skp 3 Fdkr 1½ Alb ... c. det [ham] ifølge Skjøde af 29 Juni thinglæst 17 Juli 1835 tilhørende Sted "Rimmen" kaldet i Ulsted Sogn med tilliggende Parcel No 6 af Tuekjær Enge, hvilken Ejendom i den ny Matricul er skyldsatte saaledes: Matr No 2 1 Td 2 Skp 2 Fdkr ½ Alb ... Matr No 3 ½ Alb ... Matr No 10 [af Tuekjær] 2 Skp 1 Fdkr 2¼ Alb ... d. halvdelen af en Englod i Tuekjær ... i fællesskab med Jens Pedersen i Fruerlund".

Ved folketællingen i 1880 bor Jens Andersen og hustruen Maren Pedersen på Øster Nejsig sammen med 4 døtre. Folkeholdet består af en indgangs-

pige, 2 udgangspiger, en lærerinde, en forgangskarl, en arbejdskarl og 2 røgttere.

Ved folketællingen i 1890 bor ægteparret på Øster Nejsig sammen med 3 døtre, 2 sønner og 4 tyender (3 mænd og en kvinde).

Ved folketællingen i 1901 bor kun datteren Kristiane Jensen hjemme ved forældrene. Hun er født i 1875 på gården Knoldgaard, og hende skal vi senere møde igen. Folkeholdet består af 4 arbejdskarle og 4 kvinder, som har med husgerning at gøre.

Jens Andersen dør den 11. juni 1901. Enken driver i første omgang gården videre, men snart tager næste generation over. Den 21. oktober 1902 gifter den hjemmeboende datter, Kristiane Jensen "af Nejsig", sig med Otto Larsen Eriksen, født i Vester Hassing 1876.

Enken Maren Kirstine Andersen, født Pedersen, dør på Øster Nejsig i 1920.

1903

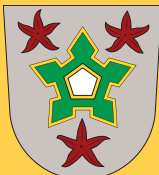
Den 12. juni 1903 tinglæses adkomsten til ejendommen Øster Nejsig til enken Maren Kirstine Pedersen ved tilladelse til at hensidde i uskiftet bo. Samme dag tinglæses salget til hendes svigersøn Otto Larsen Eriksen.

Kort efter overtagelsen, den 2. august 1903, får ægteparret Otto Larsen Eriksen og Kristiane Jensen sønnen Søren Eriksen. Ved folketællingen i 1906 bor ægteparret på Øster Nejsig sammen med sønnen og 8 tyender (5 mænd og 3 kvinder). Enken Maren Kirstine Andersen, hvis stilling i familien er "Bestemor" (stavet uden d), og en mandlig tyende, er begge midlertidig fraværende.

"Gaardejer i Ø. Nejsig" Otto Larsen Eriksen dør den 9. oktober 1906, 30 år gammel. Enken driver herefter landbruget videre med bestyrer.

Ved folketællingen i 1911 bor enken Kristiane Eriksen, sønnen Søren Eriksen, moderen og aftægtskonen Maren Kirstine

Fortsættes næste side

Folkeholdet på Øster Nejsig i 1939.

Gårdejer Søren Eriksen står i fra venstre som nr 1 i bageste række. Drengen til venstre er sønnen Otto og på bænken ved siden af han hans mor fru Henny Eriksen.

Foto:
Hals Arkiv, B9498.

Andersen, en bestyrer, en lærerinde og 9 tjenestefolk (3 kvinder og 6 mænd) på Øster Nejsig. Bestyreren hedder Karl Ingvar Jensen.

Ved folketællingen i 1916 bor foruden de 3 familiemedlemmer og endnu en slægtning, en bestyrer og 8 tjenestefolk (en forkarl, 3 arbejdskarle, en fodermester og 3 kvinder som arbejder med husgerning) på Øster Nejsig. Bestyreren hedder nu Bertel Krog.

Moderen og aftægtskonen Maren Kirstine Andersen, født Pedersen, dør på Øster Nejsig i 1920.

Ved folketællingen i 1921 bor Kristiane Eriksen, bestyreren Bertel Krog og 8 tjenestefolk (3 kvinder og 5 mænd) på Øster Nejsig. Sønnen bor ikke hjemme. Desuden bor på ejendommen en fodermesterfamilie bestående af fodermesteren, hans hustru og 5 børn. Formentlig bor de i et særskilt fodermesterhus.

Ved folketællingen i 1925 er sønnen Søren Eriksen flyttet hjem igen, og foruden ham og moderen er der 5 tjenestekarle og 2 tjenestepiger. Der er ikke

længere nogen bestyrer, så den rolle har sønnen formentlig overtaget. Stedet kaldes nu Mellem Nejsig, men dette hænger sammen med, at naboejendommen mod øst, Finstrupgaard på nutidens Hølundvej 94A, i lange perioder også er blevet kaldet Øster Nejsig.

1929

Den 19. november 1929 gifter "Ungkarl, Forvalter Søren Eriksen af Øster Nejsig" sig i Nørresundby kirke med Henny Immalie Marie Bach, som er født 1903. Ved folketællingen i 1930 bor ejerinden Kristiane Eriksen, sønnen Søren Eriksen, som er driftsleder, svigerdatteren Henny Eriksen og 8 tjenestefolk (en medhjælper, 2 husassistenter, en forkarl, en medhjælper, en staldkarl, en arbejdskar og en arbejdsmand) på Øster Nejsig. I en særskilt husstand bor fodermesterfamilien med 4 børn.

Henny og Søren Eriksen får sønnen Otto Albrecht Eriksen i 1933 og sønnen Jens Kristian Bach Eriksen i 1944. Ved førstnævnte fødsel er faderen bestyrer, ved sidstnævnte fødsel proprietær.

Ved folketællingen i 1940 bor enke og "gaardejerske" Kristiane Eriksen, svigerdatteren og sønnen Henny og Søren Eriksen samt deres ældste søn på Øster Nejsig. Sønnen er bestyrer, og familien har hjælp til driften af en forkarl, 5 medhjælpere, en fodermester og 2 husassistenter. I en særskilt husstand ("Øster Nejsigs Hus" under matr. nr. 20a) bor en arbejdsmand med hustru.

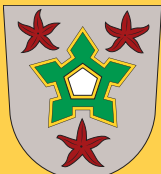
Kristiane Eriksen dør i 1945, men forinden havde hun overdraget ejendommen til sønnen.

1944

Ved skøde tinglyst 19. december 1944 overtager Søren Eriksen ejendommen Øster Nejsig efter sin mor.

I 1950'erne er Orla Johannes Nygaard Olesen forvalter på Øster Nejsig. Han og hustuen Esther Marie Jensen får, mens de bor på Øster Nejsig, datteren Dorte i 1954 og datteren Hanne i 1956.

Henny og Søren Eriksens søn, Otto, bliver den 9. november 1957 gift i Ulsted kirke med Karen Margrethe Pedersen, som er født i 1935.

Stuehuset til Øster Nejsig på Hølundvej 93, fotograferet i foråret 2019.

Foto: Ove Jakobsen, Hals Arkiv, B15324.

Måske får dette giftermål Henny og Søren Eriksen til at tænke på en pensionisttilværelse og til at overveje en overdragelse til næste generation. Faktum er i hvert fald, at Søren Eriksen den 28. november 1957 frastykker en parcel af haven fra gården Øster Nejsig. I slutningen af september 1959 hjemtager han et lån i V. og Ø. Hassing Sparekasse med pant i den nye udstykning, som han formentlig er ved at bygge på dette tidspunkt. Ifølge de offentlige registre står dette hus færdigt i 1960.

o. 1960

På grund af et hul i de tilgængelige digitaliserede ejendomsoplysninger kendes den nøjagtige dato for næstkommende ejerskifte ikke, men det er formentlig i 1960, at Søren Eriksen overdrager sin ejendom til sønnen Otto Eriksen.

Karen Margrethe og Otto Eriksen får datteren Birgitte i 1958, sønnen Søren Peter i 1961 og datteren Charlotte.

1983

Ved skøde tinglyst 27. april 1983 overtager Karen Margrethe Eriksen ejendommen Øster Nejsig efter sin mand.

I et oplysningsskema for landbrugsejendomme fra 1985 angives ejendommens areal at være 112 hektar, som alle dyrkes. Desuden dyrkes 30 hektar lejet jord.

I 1993 ændrer ejendommens matrikler sig efter en jordfordelingskendelse.

1995

Den 14. december 1995 overtager sønnen Søren Peter Eriksen ejendommen Øster Nejsig på Hølundvej 93A. Han driver gården med ren planteavl. Søren Eriksen og hustruen Ida Eriksen har børnene Lars Emil, Jens Martin og Karoline.

Folkeholdet på de større landbrug er i dag betydeligt mindre end i fordums tid, ligesom fri bolig ikke mere er en del af lønnen, hvad der betyder, at ansatte i dag typisk bor i egen bolig. Dette ændrer ikke

ved, at der er en stor bygningsmasse ved Øster Nejsig, i form af tidligere aftægts- og medarbejderboliger.

Foruden Øster Nejsigs stuehus, som i dag har adressen Hølundvej 93A, består ejendommen af 3 flere adresser: Hølundvej 93B, Hølundvej 93C og Hølundvej 94D. I disse lejligheder/huse, som er lejet ud, har der gennem årene boet rigtig mange mennesker.

Ejendommen består i dag (maj 2020) af 6 matrikelnumre, hvoraf matr. nr. 20a - den oprindelige matrikel - er den største parcel. Dette er også på denne parcel, at ejendommens bygninger ligger. Stedet består af matr. nr. 20a, 20e, 36a og 40 i ejerlavet "Den Nordøstlige Del, Ø. Hassing" og matr. nr. 9a og 9c ejerlavet "Tuekær, Ulsted". Ejendommen har et jordtilliggende på 1.324.742 m², godt 132 hektar.